

5. dokumentum

AZ EGYESÜLT NEMZETEK MENEKÜLTÜGYI FŐBIZTOSÁNAK HIVATALA

Koordinációs Albizottság a Magyarországról jött menekültek megsegítésére

ÖSSZEFOGLALÓ JEGYZŐKÖNYV A HARMADIK ÉRTEKEZLETRŐL,
melyet a Nemzetek Palotájában tartottak Genfben, 1956. december 11-én, kedden.

JELEN VAN

PINEGAR úr (elnököl)

Egyesült Államok delegációja – az USEP képviselőjében – NICHOL úr

Egyesült Nemzetek Európai Hivatala – REHLING úr

Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztosának Hivatala – PINEGAR úr, HOVEYDA úr,
KELLY úr, McCOY úr

Európai Migráció Kormányközi Bizottsága – STANSBY úr, Dr. WATSON

Önkéntes szervezetek

Amerikai Egyesített Elosztási Bizottság, HIAS – ELFENBEIN úr

Nemzetközi Munkás Önszegélyezés – BAN asszony

Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága – MATHEZ asszony

Vöröskereszt Társaságok Ligája – DUNNING úr, HANTCHEF úr

Országos Katolikus Jóléti Konferencia – St. JOHN úr

Egyházak Világtanácsa – LEDERMANN úr

PINEGAR úr (az elnök) bejelentette, hogy Alexander úrnak még egyszer vissza kell térnie Bécsbe. A menekültügyi főbiztos helyettese éppen visszatérőben volt Genfben, miután részt vett az ENSZ Közgyűlésén New Yorkban. Felkérte a Vöröskereszt Társaságok Ligájának képviselőjét, hogy ismertesse az elmúlt hét eseményeit.

DUNNING úr (Vöröskereszt Társaságok Ligája) először az osztrák kormány, a Főbiztos Hivatala és Vöröskereszt Társaságok Ligája közt az előző napon aláírt egyezményre utalt,

amely lehetővé teszi a Liga számára, hogy az eddig vállalt 25 000 fős menekültcsoport létszámát 1957. január 1-jétől 35 000-re emelje január és február folyamán. December 15-én a Liga teljes mértékben átvesz 10 tábort 20 000 menekülttel, és 1957. január 1-jén további táborokat is magára vállal. A táborok személyzetét különböző nemzeti Vöröskereszt társaságok által kiállított stábok fogják biztosítani. A menekültektől a családtagjaikhoz intézett táviratok küldésének szolgálatát, amelyet először a Liga vállalt, felfüggesztették, részint a költségek, részint a keresési problémák gyakorisága miatt, és Genfen keresztül bonyolított aerogram¹¹² szolgálattal helyettesítették oly módon, hogy ahhoz az aerogramok címzett országainak a nemzeti Vöröskereszt társaságai nyújtanak segítséget.

A Vöröskereszt társaságok a kormány kérésére és az ICEM-mel kapcsolatban maradvák sok országban együttműködnek a menekültek szállításában, fogadásában és letelepítésében. Az utóbbi szervezet viseli természetesen a szállítással kapcsolatos teljes felelősséget.

STANSBY úr (Európai Migráció Kormányközi Bizottsága) beszámolt arról, hogy a menekültek Ausztriába történt beáramlásának teljes létszáma az előző nap 9 óráig elérte a 126 496 főt. Az átlagos napi beáramlás jelenleg tulajdonképpen egyenletesen 2500 fő. A különböző irányokba való elszállítás számadatai a mai napig a következőképpen alakultak:

Ausztrália 156, Belgium – 3002, Kanada – 2150, Chile – 7, Dánia – 1000, Franciaország – 6544, Nyugat-Németország – 7616, Hollandia – 1962, Írország – 535, Olaszország – 2742, Luxemburg – 185, Norvégia – 18, Svédország – 3108, Svájc – 9303, Egyesült Királyság – 10 142, USA – 3082. A Norvégiába szállítás éppen csak megkezdődött. Az Egyesült Államokba szállítás aránya meredeken emelkedni fog az US Air Force [USA Légierő] napi 500 fő elvitelére képes, Münchenből létesített léghídjával és a Bremerhafenbe [helyesen Bremerhaven]¹¹³ hívott két amerikai hajóval.

A mai napig elszállított 51 536 menekültből 8555 távozott repülővel, 1249 tengeren, 46 593 vasúton és 4936 autóbusszal.

Nem lehet meghatározni, hogy pontosan hány menedékfelajánlás maradt még betöltetlen. Franciaország és az Egyesült Királyság nem adott meg semmilyen számszerű plafont, Nyugat-Németország a teljes beáramlás 10%-ában állapította meg a kvótáját. Itt van továbbá azoknak a helyeknek a kérdése, amelyeket esetleg az elsődleges befogadás államaiból eltávozó menekültek csupán azért hagytak el, hogy más célpontok felé vegyék útjukat. Egy vagy két ország csak gyermekeket hajlandó befogadni. A latin-amerikai országokba szállítás

¹¹² Aerogram: légi posta küldemény.

¹¹³ Bremerhaven nagyváros Németország északnyugati részén, Bréma Szabad Hanza-város Bréma szövetségi államban, melynek székhelye. Észak-Németország második legnépesebb városa. Németország legnagyobb tengerparti városa.

éppen csak elkezdődött. Értesült arról is, hogy Hollandia 3000 menekülte vonatkozó felajánlása nem végleges letelepedésre, hanem csak a továbbszállításig történő elszállásolásra vonatkozik.

McCOY azt mondta, hogy értesülései szerint 1000 embernek ajánlottak végleges menedéket és 2000 embernek átmeneti menedéket.

PINEGAR úr felvetette a kísérő nélküli gyermekek és fiatalok ügyét. Beszámoltak arról, hogy ezernégyszáz és ezeröttszáz között van a 14 és 18 év közötti olyan magyar fiatalok száma Franciaországban, akiknek a Kanadába való kivándorlását mérlegelik. A Menekültügyi Főbiztosság felhívta a menekültek fogadásában és szállításában együttműködő minden kormány figyelmét arra, hogy a szállítással kapcsolatban szükséges a fiatalok feletti fennhatóság megállapítása ebben a kategóriában.

KELLY úr hangsúlyozta, hogy törvényes gyám vagy valamely más jogi szerv beleegyezése szükséges ahhoz, hogy a 17 év alatti gyermekek kivándorolhassanak.

St. JOHN úr (Országos Katolikus Jóléti Konferencia) elmondta, hogy az NCWC az ebből a korcsoportból a felelősségi körébe tartozó mintegy 150 fiatalot valamilyen felügyelettel ellátott szállókon szándékozik elhelyezni.

BAN asszony (Nemzetközi Munkás Önszegélyezés) azt mondta, hogy szervezetük a fiatal menekülteket európai és nem tengeren túli országokba küldte. Olyan szervezetekkel dolgoznak együtt, mint az YMCA és a Vöröskereszt.

NICHOL úr (Egyesült Államok Állandó Delegációja) kifejezte, hogy Brown úr, az USEP igazgatója mennyire sajnálja, hogy nem lehet jelen. Az USEP továbbra is minden lehetőt megtesz, hogy a válsághelyzetben segítséget nyújtson, és a bérek, az ellátási és szállítási költségek megtérítésével növelte támogatását bizonyos Ausztriában lévő önkéntes szervezetek felé. Nagyon nagy számban osztottak szét az érkező menekültek között olyan tárgyakat, amelyek jelezték, hogy a Nyugat szívesen látja őket.

HOVEYDA úr (UNHCR), aki éppen csak visszatért New Yorkból, áttekintette az ENSZ Közgyűlés magyarkérdésről folytatott vitájának menetét.

November 21-én a plenáris ülés határozatot fogadott el, amely tudomásul vette a főtitkár és az UNHCR által már megtett lépéseket, felkérte őket, folytassák az erőfeszítéseiket ösztökélve a kormányokat és a nem kormányzati szervezeteket, hogy járuljanak hozzá a magyar menekültek gondozásához és letelepítéséhez. Felkérték továbbá a főtitkárt és a főbiztost, hogy hívjanak fel pénzgyűjtésre. A témát a Harmadik Bizottságban¹¹⁴ is

¹¹⁴ Az ENSZ Közgyűlésének harmadik főbizottsága szociális, humanitárius és kulturális kérdésekkel foglalkozik.

megvitatják, amikor az UNHCR éves jelentését vizsgálták. Néhány delegáció úgy érezte, hogy a Magyarországról jött menekültek kérdését nem kellene a Harmadik Bizottságban megvitatni, de a nagy többség annak megtárgyalását kívánta, és november 29-én elfogadták a tizenkét állam által beterjesztett határozati javaslatot, amely a Közgyűlés elismerését fejezte ki a válság megoldására tett erőfeszítésekért, és felkérte a főbiztost, hogy a főtitkárral és az érintett kormányokkal konzultálva a lehető leghamarabb terjesszen az UNREF Végrehajtó Bizottsága elé egy átfogó becslést a magyar menekültek szükségleteiről. A Bizottság világossá tette, hogy véleménye szerint e miatt a szükséghelyzet miatt nem szabad, hogy a többi menekült szükségleteiről megfeledkezzenek, és a határozat sürgette a kormányokat, hogy adjanak hozzájárulásokat az UNREF-nek annak érdekében, hogy az 1956-ra és 1957-re kitűzött célokat el lehessen érni, és hogy teljes mértékben végrehajtsák a programot. A főtitkár és a főbiztos helyettese november 29-én felhívott minden kormányt és civil szervezetet, hogy adakozzanak a magyar menekültek sürgősségi segélyezéséhez szükséges tízmillió dollár összegyűjtése érdekében.

Egy másik határozat arról rendelkezett, hogy a néhai Dr. van Heuven Goedhart¹¹⁵ emlékére táblát helyezzenek el a Nemzetek Palotájában Genfben.

Ezalatt New Yorkban a főbiztos helyettese megbeszéléseket folytatott az önkéntes szervezetek vezetőivel, az [amerikai] Külügyminisztériummal és az USEP-pel. Az amerikai közvélemény csodálatraméltóan válaszolt minden kiadott felhívásra, mindazonáltal a közzétett felhívások nagy száma és sokfélesége nagyon megnehezíti bármilyen koncentrált erőfeszítés megszervezését. Jó okkal reméljük, hogy a kormány is kedvezően fog válaszolni a közös felhívásra, és alapvető hozzájárulásokat fog tenni a tízmillió dolláros pénzalaphoz. Tisztázni kell azonban még a Magyarországról jött menekülteknek nyújtandó segély és a magán Magyarországon belüli segélyezés közötti különbséget.

Egy másik probléma, amivel foglalkoztak, az volt, hogy a jelentések szerint bizonyos számú magyar menekült hazatért Jugoszláviából. A jugoszláv delegációhoz tájékoztatás kérése céljából küldött üzenetre még nem érkezett válasz.

Végül Hoveyda úr utalt egy svájci állampolgár, August Lindt úr éppen lezajlott főbiztossá választására.¹¹⁶

BAN asszony (Nemzetközi Munkás Önszegélyezés), aki a sürgősségi segélyezés kezdete óta Bécsben volt, és nyomban visszatér oda, beszámolt a szervezete által végzett munkáról. A

¹¹⁵ Heuven Goedhart, Gerrit Jan van (1901–1956): holland politikus, jogász, diplomata. 1951–1956-ban az ENSZ első menekültügyi főbiztosa.

¹¹⁶ August Rudolph Lindt (1905–2000): svájci diplomata, ENSZ-tisztviselő. 1957–1960-ban az ENSZ menekültügyi főbiztosa.

Munkás Önszegélyezés buszokat küldött a határra, hogy érkezésükkor felvegye a menekülteket, és számos üdülőházban és szállóban helyezte el őket Ausztriában. Ezeket a szállásokat normális esetben 2272 személy veheti igénybe, de jelenleg 2600 menekült lakik bennük. Erőfeszítéseket tesznek továbbá arra, hogy tanácsokkal lássák el a menekülteket a kivándorlással kapcsolatban. Úgy tűnik, hogy azok többsége, akik elfogadták, hogy európai országokba menjenek, valójában a tengerentúlra, különösen az Egyesült Államokba és Ausztráliába kíván menni. Fontos tehát, hogy a különböző európai országokban lévő önkéntes szervezetek továbbra is tanácsokkal lássák el a menekülteket, hogy, amennyire lehetséges, megvalósíthassák valódi kívánságaikat. Számos esetben a menekülteknek vannak rokonaik azokban az országokban, amelyekbe menni kívánnak, de a menekültek nagy száma akkora nyomást jelent, hogy csaknem lehetetlen hatékony tanácsadó szolgáltatást nyújtani Ausztriában, és arra összpontosítják az erőfeszítéseket, hogy amilyen gyorsan csak lehet, valamely más országba szállítsák el a menekülteket. Noha jelenleg nincs biztosíték arra, hogy az Egyesült Államokba való bevándorlásra Ausztrián kívül máshonnan is toboroznának, feltételezhetjük – figyelembe véve, hogy a menekültek 80%-a fiatal, egyedülálló szakmunkás –, hogy nem jelentene nagy nehézséget tengerentúli országokba, így Kanadába és Ausztráliába történő kivándorlásuk lehetővé tétele.

HOVEYDA úr elmondta, utolsó információi is megerősítették, hogy az Egyesült Államok hatóságai jelenleg nem javasolják a letelepítési lehetőségek kiterjesztését az Ausztrián kívül, más országokban lévő menekültekre.

KELLY úr beszámolt a német hatóságok aggodalmáról azzal kapcsolatban, hogy az általuk átvett menekültek esetleg Németországban maradnának. Kanada németországi konzulátusa azt az utasítást kapta, hogy ne fogadjon magyar menekülteket bevándorlásra.

BAN asszony hangsúlyozta, hogy ilyen körülmények között a tengerentúlra kivándorolni szándékozó menekültek irányában az lenne igazságos, ha azt tanácsolnák nekik, hogy maradjanak Ausztriában. Ez egy olyan kérdés, amellyel kapcsolatban a különböző szervezetek közös politikájára lenne szükség.

PINEGAR úr egyetértett azzal, hogy hívják fel erre a kérdésre a bécsi Koordinációs Bizottság figyelmét.

BAN asszony, folytatva felszólalását, elmondta, hogy az ügynöksége által gondozásba vett menekültek közül nem sokan érdeklődnek a latin-amerikai országokba való kivándorlás iránt. Fontos, hogy a menekülteket a lehető leggyorsabban elszállítsák, hogy helyet szabadítsanak fel a többiek számára, következésképpen a menekülteket mindaddig arra bátorították, hogy válasszanak olyan országokat, amelyekről ismert, hogy biztosítanak

lehetőségeket. Körülbelül 2000 menekült hagyta el az ügynökség otthonait, hogy másutt telepedjen le. Számos kérdést továbbra is szükséges megoldani, beleértve a gondozásért és az ellátásért vállalt pénzügyi felelősséget is (amelyet jelenleg teljes mértékben a Nemzetközi Munkás Önszegélyezés visel az otthonaikban tartózkodó menekültekre vonatkozóan) és olyan anyagi jellegű kérdéseket is, mint azoknak a menekülteknek az élelmiszerral és frissítővel való ellátása, akik minden napjuk nagy részét a konzulátusok és más hivatalok előtti sorban állással kénytelenek tölteni. Az alkalmankénti szállítás költségei egy másik kérdést jelentenek, mivel az ICEM csak az Ausztriából történő elszállításra vállalt felelősséget.

Végül említjük meg azoknak a menekülteknek a problémáját, akiket magánszemélyek fogadtak be. Ez utóbbiak gyakran szegény emberek, és nem tehetik meg, hogy meghatározatlan ideig gondoskodjanak menekültekről, de jelenleg nincs intézkedés a gondozási és ellátási költségek akár csak részleges megtérítésére sem.

PINEGAR úr egyetértett azzal, hogy a bécsi Koordinációs Bizottság elé kell terjeszteni az alkalmi szállítások és a magánszemélyek vendéglátását élvező menekültek költségeinek kérdését.

St. JOHN úr (Országos Katolikus Jóléti Konferencia) beszámolt arról, hogy a szükséghelyzet miatt szervezete jelentősen megnövelte személyzetét nem csupán Bécsben, de más országokban is.

LEDERMANN úr (Egyházak Világtanácsa) beszámolt a WCC jelenlegi tevékenységéről (A jelentést csatoljuk a jegyzőkönyvhöz.).¹¹⁷

PINEGAR úr utalt a Koordinációs Bizottság december 4-i ülésén felvetett kérdésre a magyar menekültek Észak-Olaszországba való beszivárgására vonatkozóan. Az UNHCR római képviselője által lefolytatott vizsgálat nem tárt fel semmilyen nagyobb menekültbeáramlást az olasz kormány által hivatalosan befogadott 4000 menekült felett. Van mindazonáltal több száz olyan menekült, akiket különböző civil szervezetek gondozásában Olaszországba hoztak. Továbbá vizsgálatot folytattak arról, hogyan vették ezeket a menekülteket ténylegesen gondozásba, és melyek lehetnek beilleszkedési vagy bevándorlási kilátásaik.

BAN asszony hangsúlyozta, hogy a bécsi olasz konzulátuson külön tisztviselőt neveztek ki, aki az Olaszországba készülő menekültek dokumentációjával foglalkozik.

PINEGAR úr vállalta, hogy később is beszámol a bizottságnak, ha további tájékoztatást kap az UNHCR római képviselőjétől. A menekültek elszállításának és a

¹¹⁷ Nem közöljük.

menedékfelajánlásoknak a legutóbbi listáit az ülés összefoglaló jegyzőkönyvével együtt fogják köröztetni.

Megállapodtak abban, hogy a Koordinációs Albizottság következő ülését december 18-án, kedden, délután 3 órakor tartják.

AUNOG: Office of the United Nations High Commissioner for Refugees, Co-ordinating Sub-Committee for Assistance to Refugees from Hungary, Summary record of the third meeting held at the Palais des Nations, Geneva, 11 December 1956, HCR/SVA/SC/SR.3, restricted (1956. december 12). G. I. 30/2 (Situation in Hungary, Relief measures, Refugees), Jacket n° 1 (29 October – 14 December 1956).